

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету міжнародних відносин

Третько В.В.

25 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

GR та лобізм

Назва дисципліни

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 052 Політологія

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Політологія

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС, *Шифр дисципліни* – ОПП.17

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл професійної підготовки)

Факультет міжнародних відносин

Кафедра філософії і політології

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	4	8	4	51	34		17		69			+	
З	5	10	4	10	6		4		110			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми

Програма складена канд. політ.н., доц. О.О. Заславська
Підпис автора Вчений ступінь, звання, ініціали, прізвище автора

Схвалена на засіданні кафедри філософії і політології

Протокол від 25 серпня 2020 № 1

Зав. кафедри Н.К. Петрук
Підпис Ініціали, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин

Голова вченої ради факультету В.В. Третько
Підпис Ініціали, прізвище

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «GR та лобізм» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 052 «Політологія» за освітньо-професійною програмою «Політологія».

Відповідно до освітньої програми дисципліна має забезпечити:

компетентності: здатність використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні; спроможність професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні; здатність інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію, формулювати комплексні аналітичні висновки в контексті управлінського завдання або проблеми, що вирішується; здатність до прийняття управлінських рішень у сфері політичних відносин та виконання функцій, що забезпечують розв'язання суспільно-політичних проблем;

програми результати навчання: використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні; професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні; інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати та формулювати комплексні аналітичні висновки для вирішення політико-адміністративних завдань; реалізовувати управлінську діяльність та виконувати професійні функції, що сприяють розв'язанню суспільно-політичних проблем.

Мета дисципліни. Формування у студентів системи знань про сутність і теоретичні засади лобізму та GR-діяльності, механізми їх практичної реалізації; вміння та навичок взаємодії з органами влади й управління, а також організації, проведення, аналізу та оцінки ефективності громадських кампаній з метою просування соціальних і економічних інтересів.

Предмет дисципліни. Теоретичні засади та практичні механізми лобізму та GR-діяльності.

Завдання дисципліни. Надати систематизовані знання про специфіку взаємодії груп інтересів з органами державної влади, про принципи, форми та механізми лобізму, методи лобістської діяльності, а також основні засади GR-діяльності; сформувати у студентів уміння визначати потенціал й ефекти проведення лобістських кампаній, враховуючи політичне, соціально-економічне та культурне підґрунтя держави, здійснювати порівняльний аналіз моделей та практик лобізму в різних країнах світу, а також на наднаціональному рівні; досліджувати особливості інституту лобізму в Україні та механізми його правового регулювання.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **знати** визначення базових понять GR і лобізму; основні GR-технології та технології лобістської діяльності; особливості професійної роботи в умовах розвитку соціальних медіа; **вміти виділяти** основні суб'єкти та об'єкти GR; основні типи лобізму і технології лобіювання; **оцінювати і розкривати** в аналітичних матеріалах проблеми лобістських відносин; **давати** порівняльну характеристику GR комерційного та некомерційного сектора; **використовувати** отримані знання для проведення досліджень комунікацій з органами державної влади та лобістських кампаній в органах державної влади; **володіти** навичками планування і організації заходів в області зв'язків з громадськістю, управління діяльністю в сфері професійних компетенцій GR-фахівця.

3. СТРУКТУРА І ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	практичні заняття	СРС	лекції	практичні заняття	СРС
Тема 1. Теоретичні засади лобізму: основні поняття і концепції	4	2	8	2	2	13
Тема 2. Основні форми та моделі лобізму	4	2	8			13
Тема 3. Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі	8	4	16			25
Тема 4. Теорія GR: основні поняття і концепції	4	2	8	2	2	13
Тема 5. Технологічні суб'єкти GR	4	2	8			13
Тема 6. Основні GR-технології	4	2	8			13
Тема 7. Стратегії і моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки	4	2	8	2	2	13
Тема 8. Етика GR і лобізму	2	2	5			7
Разом за семестр	34	16/18*	69	6	4	110

* По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

3.2. Програма навчальної дисципліни

3.2.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	<p>Теоретичні засади лобізму: основні поняття і концепції. Групи інтересів і лобізм. Історичні витoki лобістської діяльності. Лобізм: основні традиції визначення. Політико-соціологічний (політологічний) та юридично-інституціональний (юридичний) підходи до розуміння сутності лобізму. Сутність лобізму як політичного явища. Визначення лобізму як форми взаємовідносин влади і суспільства. Визначення лобізму як правового інституту. Основні функції лобізму. Позитивні та негативні риси лобізму. Суспільні ризики лобістської діяльності. Літ.: [1-6].</p>	4
2	<p>Основні форми та моделі лобізму. Структура лобістської діяльності (суб'єкт (клієнт); об'єкт (суб'єкт влади); предмет; методи). Модель лобістського процесу. Визначення інтересу. Визначення мети лобістської діяльності. Визначення конкретного адресату лобістських дій. Вирішення питання щодо організаційного оформлення суб'єкта, який буде здійснювати лобістську діяльність. Підготовка лобістських дій. Здійснення безпосередньо лобістського впливу на органи влади. Отримання результатів лобістської діяльності. Наслідки, отримані в результаті здійснення певних дій в інтересах лобістів. Типологія лобізму. Форми та технології лобіювання. Пліуралістичне лобіювання. Корпоративне лобіювання. Пряме (безпосереднє) лобіювання та непряме (опосередковане) лобіювання. Літ.: [1-6].</p>	4
3	<p>Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі. Основні стратегії правового регулювання лобізму, що реалізуються у міжнародній практиці. Лобізм в США. Історичний розвиток законодавства США щодо регулювання лобістської діяльності. Основні законодавчі акти США у галузі лобізму. Законодавче регулювання лобізму в Канаді. Британська модель регулювання лобістської діяльності. Законодавство Німеччини щодо регулювання лобізму. Особливості конституційно-правового регулювання лобізму у Франції. Досвід правового регулювання лобізму в країнах Центральної і Східної Європи. Лобізм у Польщі. Лобізм у Литві. Лобізм в Європейському Союзі. Правові засади регулювання лобізму на наднаціональному рівні ЄС. Проблеми становлення та перспективи розвитку лобізму в Україні. Існування лобістської діяльності в Україні у форматі «квазілобізму». Тісний зв'язок вітчизняного лобізму з корупцією. Проблеми «вбудованого лобізму» в Україні. Неконтрольований вплив іноземного лобі на прийняття державних рішень вітчизняними органами влади. Проблема легалізації лобізму в Україні як правового інституту. Літ.: [1-6].</p>	8
4	<p>Теорія GR: основні поняття і концепції. Поняття «government relations». Government relations і лобізм: порівняльний аналіз. Суб'єкти і об'єкти GR. Методологія дослідження GR і лобізму. Професійні навички, якості та знання GR-фахівця. Літ.: [1-6].</p>	4
5	<p>Технологічні суб'єкти GR.</p>	4

	GR-департамент. Організаційна структура і функції. Консалтингова компанія. Типові завдання, цикл і функції GR-консалтингу. Оцінка ефективності роботи GR-департаменту і GR-менеджерів. Літ.: [1-6].	
6	Основні GR-технології. Основні етапи GR-діяльності. Вплив на осіб, які приймають рішення, через експертне співтовариство. Корпоративна соціальна відповідальність. Підтримка політичної діяльності. Неетичні GR-технології: astroturfing, greenwashing, sockpuppeting. Літ.: [1-6].	4
7	Стратегії і моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки. Формування громадської підтримки. Роль інформації у прийнятті рішень, проблема асиметричного поширення інформації. ЗМІ як дистриб'ютор інформації та політичного впливу. Медіастратегії в GR-діяльності. Інформаційна політика в GR-комунікаціях. Концепція ключових повідомлень і практика просування ключових повідомлень в засобах масової інформації. Інструменти і способи створення новинного приводу. GR-технології в епоху соціальних мереж. Ризики і перспективи онлайн-комунікацій. Літ.: [1-6].	4
8	Етика GR і лобізму. Етика, мораль і моральність: визначення базових понять. Етика лобізму і government relations як вид професійної етики. Суспільне благо як моральна підстава GR і лобізму. Кодекси професійної поведінки. Проблема реалізації етичних норм. Літ.: [1-6].	2
Разом:		34

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми навчання

Номер лекції	Тема лекції	Кількість годин
1	Теоретичні засади лобізму: основні поняття і концепції. Основні форми та моделі лобізму. Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі. Літ.: [1-6].	2
2	Теорія GR: основні поняття і концепції. Технологічні суб'єкти GR. Літ.: [1-6].	2
3	Основні GR-технології. Стратегії і моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки. Етика GR і лобізму. Літ.: [1-6].	2
Разом :		6

3.2.2. Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми навчання

№	Теми та зміст практичних занять	Кількість
---	---------------------------------	-----------

п/п		ГОДИН
1	<p>Теоретичні засади лобізму: основні поняття і концепції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Групи інтересів і лобізм. 2. Історичні витоки лобістської діяльності. 3. Лобізм: основні традиції визначення. Політико-соціологічний (політологічний) та юридично-інституціональний (юридичний) підходи до розуміння сутності лобізму. 4. Сутність лобізму як політичного явища. Основні функції лобізму. 5. Позитивні та негативні риси лобізму. <p>Літ.: [1-6].</p>	2
2	<p>Основні форми та моделі лобізму.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура лобістської діяльності. 2. Модель лобістського процесу. 3. Типологія лобізму. 4. Форми та технології лобіювання. <p>Літ.: [1-6].</p>	2
3	<p>Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні стратегії правового регулювання лобізму, що реалізуються у міжнародній практиці. 2. Лобізм в США. 3. Лобізм у Канаді. 4. Лобізм у Великій Британії. 5. Лобізм у Німеччині. 6. Лобізм у Франції. 7. Правові засади регулювання лобізму на наднаціональному рівні ЄС. <p>Літ.: [1-6].</p>	2
4	<p>Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Досвід правового регулювання лобізму в країнах Центральної і Східної Європи. 2. Лобізм у Польщі. 3. Лобізм у Литві. 4. Проблеми становлення та перспективи розвитку лобізму в Україні. <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Особливості здійснення лобістської діяльності на пострадянському просторі. 4.2. Законодавче регулювання лобізму в Україні. 4.3. Здійснення лобістської діяльності в контексті наявності формальних і неформальних практик в Україні. 4.4. Неформальні актори лобістської діяльності в Україні. <p>Літ.: [1-6].</p>	2
5	<p>Теорія GR: основні поняття і концепції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «government relations». Government relations і лобізм: порівняльний аналіз. 2. Суб'єкти і об'єкти GR. 3. Методологія дослідження GR і лобізму. 4. Професійні навички, якості та знання GR-фахівця. <p>Літ.: [1-6].</p>	2
6	<p>Технологічні суб'єкти GR.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. GR-департамент. Організаційна структура і функції. 2. Консалтингова компанія. 3. Типові завдання, цикл і функції GR-консалтингу. 	2

	4. Оцінка ефективності роботи GR-департаменту і GR-менеджерів. Літ.: [1-6].	
7	Основні GR-технології. 1. Основні етапи GR-діяльності. 2. Вплив на осіб, які приймають рішення, через експертне співтовариство. 3. Корпоративна соціальна відповідальність. Підтримка політичної діяльності. 4. Неетичні GR-технології: astroturfing, greenwashing, sockpuppeting. Літ.: [1-6].	2
8	Стратегії і моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки. 1. Формування громадської підтримки. Роль інформації у прийнятті рішень, проблема асиметричного поширення інформації. 2. ЗМІ як дистриб'ютор інформації та політичного впливу. 3. Медіастратегії в GR-діяльності. Інформаційна політика в GR-комунікаціях. 4. Концепція ключових повідомлень і практика просування ключових повідомлень в засобах масової інформації. 5. Інструменти і способи створення новинного приводу. 6. GR-технології в епоху соціальних мереж. 7. Ризики і перспективи онлайн-комунікацій. Літ.: [1-6].	2
9	Етика GR і лобізму. 1. Етика, мораль і моральність: визначення базових понять. 2. Етика лобізму і government relations як вид професійної етики. 3. Суспільне благо як моральна підстава GR і лобізму. 4. Кодекси професійної поведінки. Проблема реалізації етичних норм. Літ.: [1-6].	2
Разом:		16/18*

* По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Теми практичних занять	Кількість годин
1	Теоретичні засади лобізму: основні поняття і концепції. Основні форми та моделі лобізму. Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі. Літ.: [1-6].	2
2	Теорія GR: основні поняття і концепції. Технологічні суб'єкти GR. Основні GR-технології. Стратегії і моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки. Етика GR і лобізму. Літ.: [1-6].	2
Разом:		4

3.2.3. Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання практичних робіт, виконанні індивідуальних домашніх завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни «GR та лобізм» становить 69 годин. Вона включає:

- опрацювання теоретичного матеріалу (конспекту лекцій, навчальної літератури);
- опрацювання додаткової літератури при підготовці до практичних занять;
- виконання домашніх практичних завдань;
- виконання індивідуального практичного завдання;
- підготовка до контрольних заходів.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Тема заняття	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні засади лобізму: основні поняття і концепції	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
2	Тема 1. Теоретичні засади лобізму: основні поняття і концепції	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
3	Тема 2. Основні форми та моделі лобізму	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього індивідуального завдання.	4
4	Тема 2. Основні форми та моделі лобізму	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
5	Тема 3. Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
6	Тема 3. Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього індивідуального завдання.	4
7	Тема 3. Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
8	Тема 3. Нормативно-правове регулювання і практика застосування лобізму в сучасному світі	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього індивідуального завдання.	4
9	Тема 4. Теорія GR: основні поняття і концепції	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
10	Тема 4. Теорія GR: основні поняття і концепції	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4

11	Тема 5. Технологічні суб'єкти GR.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
12	Тема 5. Технологічні суб'єкти GR.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
13	Тема 6. Основні GR-технології	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
14	Тема 6. Основні GR-технології	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього індивідуального завдання.	4
15	Тема 7. Стратегії і моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
16	Тема 7. Стратегії і моделі використання ЗМІ у GR. Формування громадської підтримки	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання домашнього індивідуального завдання.	4
17	Тема 8. Етика GR і лобізму	Опрацювання теоретичного матеріалу, з Т8, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
Разом:			69

Зміст самостійної роботи студентів заочної форми навчання

Студенти *заочної* форми навчання виконують контрольну роботу, яка включає три теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожен студент отримує на кафедрі у період настановної сесії, а також вони доступні в електронному освітньому ресурсі в Модульному середовищі для навчання ХНУ.

4. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних і сучасних методів та технологій. Зокрема під час лекції використовуються методи проблемного навчання та візуалізації для активізації пізнавальної діяльності студентів. Під час практичних занять застосовуються активні та інтерактивні методи навчання, зокрема, дискусії, навчальні ігри, case study (метод практичних ситуацій), які мають за мету максимально стимулювати пізнавальну активність і самостійність студентів-політологів у сучасному навчальному процесі, що відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Студент і викладач постають рівноправними суб'єктами навчання, рефлексують із приводу того, що вони роблять, знають і вміють. Інтерактивне навчання сприяє формуванню відповідних навичок і вмінь, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, вчить студентів бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання студентів здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється впродовж семестру з метою оцінювання рівня засвоєння ними навчального матеріалу під час усіх видів навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а

також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. Поточний контроль проводиться у формах усного та письмового опитувань, перевірки домашніх індивідуальних завдань та ін.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку і передбачає оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу на підставі поточного контролю (за результатами роботи на практичних заняттях, а також контрольних заходів).

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Система оцінювання навчальних досягнень студентів базується на аналізі знань і практичних навичок та здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті. Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною *чотирибальною* шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих *позитивно* з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються структурою дисципліни і важливістю окремих видів її робіт.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні види контролю, зокрема: усне та письмове опитування на семінарському занятті, перевірка домашніх практичних завдань, презентація індивідуального завдання. Оцінка на семінарському занятті складається з таких елементів: знання матеріалу теми; вміння обґрунтувати думку та оперувати основними категоріями; залучення до дискусій на семінарі. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати у визначений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль
Опитування на практичних заняттях (мінімальна кількість оцінок – 4)	Індивідуальні завдання	Залік
ВК*: 0,6	0,4	За рейтингом

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль	
Усне опитування	Контрольна робота		Залік	
	Якість виконання	Захист		Індивідуальне завдання
ВК*: 0,2	0,2	0,2	0,4	За рейтингом

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Оцінювання усних та письмових опитувань на практичних заняттях і контрольних робіт

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно (5)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічно структуровану відповідь державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення контрольної роботи. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (4)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; усвідомлено використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; відповідь грамотна, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (3)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (2)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Семестровий контроль (залік)

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу.

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Історичні витоки лобістської діяльності.
2. Лобізм як соціально-політичний феномен і об'єкт дослідження суспільних наук.
3. Місце лобізму в механізмі владних відносин і в процесі прийняття політичних рішень.
4. Основні концептуальні підходи до дослідження груп інтересів в політиці. Групи інтересів і лобізм.
5. Проблема інституціалізації лобізму. Формальна і неформальна сторони лобістської діяльності.
6. Лобізм: основні традиції визначення. Політико-соціологічний (політологічний) та юридично-інституціональний (юридичний) підходи до розуміння сутності лобізму.
7. Сутність лобізму як політичного явища. Основні функції лобізму.
8. Позитивні та негативні риси лобізму. Ризики лобістської діяльності для суспільства.
9. Структура лобістської діяльності.
10. Модель лобістського процесу.
11. Типологія лобізму.
12. Основні форми і методи лобізму.
13. Основні технології прямого (безпосереднього) лобіювання.
14. Основні технології непрямого (опосередкованого) лобіювання.
15. Громадської думка в механізмі лобістської діяльності. «Низовий» (Grassroots) лобізм.
16. Генезис та відмінні ознаки інституту лобізму в США.
17. Генезис та відмінні ознаки інституту лобізму у Великій Британії.

18. Соціальні та політико-економічні передумови становлення європейсько-континентальної моделі лобізму.
19. Особливості лобізму в Німеччині.
20. Особливості лобізму у Франції.
21. Об'єкти та суб'єкти лобістської діяльності в Європейському Союзі.
22. Проблема регулювання лобізму в перехідних суспільствах. Досвід правового регулювання лобізму в країнах Центральної і Східної Європи.
23. Становлення та особливості інституту лобізму в Україні.
24. Правове регулювання лобізму в Україні.
25. Поняття «government relations». Співвідношення понять лобізм і GR.
26. GR-відділ. Організаційна структура і функції.
27. Суб'єкти і об'єкти GR.
28. Основні етапи GR-діяльності.
29. Вплив на осіб, які приймають рішення, через експертне співтовариство.
30. Корпоративна соціальна відповідальність. Підтримка політичної діяльності.
31. Неетичні GR-технології: astroturfing, greenwashing, sockpuppeting.
32. Сучасні GR-технології.
33. Медіастратегії в GR-діяльності. Інформаційна політика в GR-комунікаціях.
34. Концепція ключових повідомлень і практика просування ключових повідомлень в засобах масової інформації.
35. Інструменти і способи створення новинного приводу.
36. GR-технології в епоху соціальних мереж.
37. Ризики і перспективи онлайн-комунікацій.
38. Етика лобізму і government relations як вид професійної етики.
39. Суспільне благо як моральна підстава GR і лобізму.
40. Кодекси професійної поведінки. Проблема реалізації етичних норм.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «GR та лобізм» в достатній кількості забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в модульному середовищі для навчання Moodle.

Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=7191>.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ачкасова В. А. GR и лоббизм : теория и технологии: учебник / под ред. В. А. Ачкасовой, И. Е. Минтусова, О. Г. Филатовой. Москва : Издательство Юрайт, 2015. 315 с.
2. Базілевич Д. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном : походження, проблеми, перспективи розвитку : наук.-інформ. вид. / Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. Київ : ФОП Москаленко О.М., 2015. 111 с.
3. Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму : вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія / О. В. Дягілев. Харків : Майдан, 2011. 251 с.
4. Меньшенина Н. Н. Лоббизм : курс лекцій : учеб. пособие / Н. Н. Меньшенина, М. В. Пантелеева. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2016. 136 с.
5. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання : зарубіжний досвід та перспективи для України : монографія / В. Ф. Нестерович // МВС України, Луган. держ. ун-т внутріш. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. 752 с.
6. Проблеми легітимації інституту лобіювання в Україні та шляхи їх розв'язання: матеріали громад. обговорення, м. Київ, 12 жовтня 2009 р. / передмов. М. Онішук; автор. і упор.

В. Федоренко, Д. Базілевич, В. Нестерович та ін. / за заг. ред. В. Федоренка. Київ : СПД Москаленко О. М., 2009. 108 с.

Додаткова

7. Ворчакова І. Є. Проблеми та перспективи розвитку лобізму як політичного інституту в Україні / І. Є. Ворчакова // Політикус. 2016. Вип. 1. С. 88-91.

8. Гнатенко Н. Г. Інституціоналізація лобізму в Україні: історія та сучасність / Н. Г. Гнатенко // Гілея (науковий вісник). 2016. Вип. 115. С. 434-438.

9. Квітка С. А. Government relations та державне управління в Україні: новітні форми взаємодії влади та бізнесу / С. А. Квітка // Public administration aspects. 5 (11) 2017. С. 94-104.

10. Лубінець Д. В. До питання про типологію українського лобізму / Д. В. Лубінець // Політикус. 2019. Вип. 4. С. 34-40.

11. Нестерович В. Ф. Легітимація лобіювання в Україні: від ідеї до закону / В. Ф. Нестерович // Вісник ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка. 2015. № 4. С. 36-46.

12. Нестерович В. Ф. Тенденції щодо конституційно-правового регулювання лобіювання у Великій Британії та Ірландії / В. Ф. Нестерович // Вісник ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка. 2015. № 3. С. 28-37.

13. Проект Закону України «Про лобізм» від 20 верес. 2016 р. № 5144 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60052

14. Проект Закону України «Про лобіювання» від 5 жовт. 2016 р. № 5144-1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60191

15. Трофименко А. В. Проблеми інституціоналізації лобізму в Україні / А. В. Трофименко // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. 2014. Вип. 11. С. 203-212.

16. Чернохатній Д. А. Поняття «інститут лобіювання» : теоретико-правове дослідження / Д. А. Чернохатній // Правова держава. 2016. № 21. С. 21-24

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.

2. Електронна бібліотека університету.

Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.

3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.